

IN MEMORIAM

TEFKO SARAČEVIĆ

24. studeni 1930. – 5. listopada 2024.

Napustio nas je učitelj, kolega i prijatelj Tefko Saračević – Tefko, kako je volio da mu se obraćamo i kako su mu se obraćali svi članovi zajednice informacijskih stručnjaka širom svijeta. Iako u visokoj dobi, njegov odlazak nismo očekivali tako brzo, ponajviše poučeni njegovom nepresušnom energijom i životnom radošću.

Rođen je u Zagrebu, 24. studenoga 1930. godine. Nakon studija elektrotehnike na Sveučilištu u Zagrebu napustio je tadašnju Jugoslaviju i nakon dvogodišnjeg izbjeglištva konačno je uspio dobiti dozvolu za ulazak u Sjedinjene Američke Države, gdje mu se ubrzo pridružila i supruga Blanka. Kako je često isticao, razlog njegova odlaska bila je istraživačka znatiželja i želja za stručnim usavršavanjem u sredini koja mu je, pokazalo se, doista omogućila da iskoristi sve svoje intelektualne potencijale. Opredijelio se za poslijediplomski studij iz informacijskih znanosti na Sveučilištu Case Western Reserve u Clevelandu, Ohio, na kojemu su djelovali uvaženi profesori J. H. Shera, J. W. Perry i A. Kent u Centru za dokumentalistiku, osnovanom 1955. godine. Prihvativši ideju da tada izranjajuće područje informacijske znanosti može teorijski i metodološki osnažiti osnove knjižničarstva, Tefko Saračević zainteresirao se za probleme informacijskog pretraživanja, obrade informacija, ponašanje ljudi pri traganju za informacijama, modeliranje informacijskih procesa, što ga je vodilo u pravcu obrade pojma relevantnosti kao bazičnog fenomena informacijske znanosti. Nakon što je magistrirao, obranio je doktorski rad o pojmu relevantnosti. Rad je vrlo brzo naišao na veliko zanimanje stručnjaka i jedan je od najcitiranijih radova u našem području uopće. Kasnije je posebnu pažnju posvetio razvoju teorijskih i pragmatičnih pristupa relevantnosti u informacijskim sustavima te digitalnim knjižnicama, čiji je razvoj sustavno pratio i unosio u svoja predavanja. Kolegij „Digital libraries“ predavao je i nakon što je 2010. godine službeno umirovljen, sve do akademske godine u kojoj je navršio 87 godina. Taj je *online* kolegij nekoliko godina zaredom proglašavan najpopularnijim kolegijem među studentima na studiju informacijske znanosti na Sveučilištu Rutgers.

Od 1985. Tefko je kao znanstvenik sa zavidnim međunarodnim ugledom pozvan biti članom nastavničkog i istraživačkog tima na Sveučilištu Rutgers pri ta-

dašnjem Odjelu za knjižničnu i informacijsku znanost. Godine 1991. dodijeljeno mu je zvanje Professor II, tada najviše akademsko zvanje na Sveučilištu. O Tefkovom radu, objavljenim radovima, vođenju studenata, posebno doktorskih te njegovu sudjelovanju na brojnim američkim i međunarodnim skupovima, znanstvenim projektima i savjetništvu pri UNESCO-u, Rockefellerovoj fondaciji i o drugim međunarodnim aktivnostima moglo bi se puno toga napisati, pa upućujem na opsežnu biografiju objavljenu u publikaciji *Istaknuti hrvatski znanstvenici u Americi: drugi dio* (Zagreb: Hrvatsko-američko društvo, 1999., str. 85–109) te bibliografiju njegovih radova objavljenu u knjizi *Prilozi utemeljenju informacijske znanosti* (Osijek: Filozofski fakultet, 2006).

Valja istaknuti da je Tefko Saračević bio aktivan u nekoliko strukovnih udruga, da je bio predsjednik Američkog udruženja za informacijske znanosti i tehnologiju (ASIST) od 1990. do 1991. godine te glavni urednik prestižnog časopisa *Information Processing & Management* čak 23 godine (od 1985. do 2008.). Nagrađen je poveljom Gerald Salton Award za znanstvenu izvrsnost i ASIST-ovim najvišim priznanjem koje ta udruga dodjeljuje, Award of Merit, te nizom priznanja za najbolje znanstvene članke i izvrsnost u podučavanju. Sveučilište u Zadru dodijelilo je profesoru Saračeviću počasni doktorat znanosti *doctoris honoris causa* 2011. godine za njegov izniman doprinos razvoju Odjela za knjižničarstvo, današnjeg Odjela za informacijske znanosti te za njegovu kontinuiranu suradnju s hrvatskim akademskim ustanovama. Na zadarskom Sveučilištu bio je suradnik i savjetnik pri pokretanju dokorskog studija „Društvo znanja i prijenos informacija“, a njegova predavanja dokorskim studentima ostala su u trajnom sjećanju, kao i niz anegdota koje se vezuju za njegovo poticanje mladih kolega na istraživački rad i korištenje primjerene metodologije.

U ovoj tužnoj prilici naglasila bih njegovu povezanost s Hrvatskom, prijateljske kontakte s pokojnim profesorom Božom Težakom i veze s Interuniverzitet-skim centrom u Dubrovniku (IUC). Iznimno je bio ponosan na to što je pozivan da kolegama iz Hrvatske i ovoga dijela Europe može prenositi svoja znanja i bogato iskustvo kroz predavanja na IUC-u. Od konca 1970-ih počinje njegova sve snažnija veza s akademskim ustanovama u polju informacijskih znanosti. Kao Fulbrightov stipendist proveo je 1994. godine prvu, a 1999. godine drugu longitudinalnu studiju o korisnicima i korištenju u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu, dakle prije i nakon useljenja u novu zgradu. Pritom je koristio metodologiju koju je razvio s kolegom, uvaženim profesorom Paulom Kantorom s Rutgersa i objavio u časopisu *Journal of American Society for Information Science* (svezak 39, broj 3, 1988. i svezak 48, broj 6, 1997).

Osobno sam ga upoznala 1991. godine na prvoj međunarodnoj konferenciji CoLIS u Tampereu, Finska, i od tada su se naši putevi često ispreplitali. Tefko je bio taj koji je predložio da Odsjek za informacijske znanosti u Zagrebu bude domaćin CoLIS-a 3 u Dubrovniku 1999. godine. Uspjeh te konferencije potaknuo

nas je da prihvatimo Tefkovu ideju o organizaciji međunarodne konferencije „Libraries in the Digital Age“ (Knjižnice u digitalno doba). Uz Tefka smo učili kako organizirati međunarodnu konferenciju, kako iz godine u godinu pažljivo birati teme i pozvane predavače, ali je iza tih obrazovnih i stručnih nastojanja stajala i njegova silna potreba da svojim američkim kolegama pokaže ljepote Hrvatske te da ih zainteresira da se prijavljuju na američki Fulbrightov program za starije stručnjake (Fulbright Senior Specialists Program). Time je omogućio svim tri- ma odsjecima da ugoste vodeće stručnjake u polju informacijskih znanosti, Nicka Belkina, Carol Kuhltau, Rossa Todda, Garyja Marchioninija, Christinu Borgman, Roberta Hayesa, Terryja Weecha, Petera Ingwersena, da navedemo samo nekoliko profesora koji su u više navrata, a neki čak kontinuirano iz godine u godinu, dolazili u Hrvatsku kako bi prenosili svoje znanje i iskustvo, ali i uživali u njezinim ljepotama. Bio je neumoran „ambasador“ Hrvatske, a posebno je bio vezan za Dubrovnik koji je posjećivao i nakon što se LIDA „preselila“ u Zadar i Osijek, ljeti te u vrijeme festa Sv. Vlaha sve do svoje 90. godine.

Tefko Saračević, profesor emeritus Sveučilišta Rutgers u SAD-u, počasni doktor Sveučilišta u Zadru i ugledan znanstvenik svjetskog glasa ostavio je trajan trag u razvoju informacijske znanosti, ali i u životima mnogih suradnika i studenata među kojima je bilo podosta onih iz Hrvatske. Pamtit ćemo ga po njegovoj vedrini duha, intelektualnoj znatiželji, temeljitom pristupu znanstvenim istraživanjima, nepresušnom izvoru znanja koje je tako nesebično prenosio, kao i nevjerojatnoj sposobnosti da mlade potiče na otkrivanje širokog spektra tema koje im se nude za istraživanje bilo da se radi o stručnim ili znanstvenim radovima iz informacijskih znanosti. Tko god je imao sreće da Tefka čuje dok predaje, ili je imao priliku s njim osobno razgovarati, bio je zatečen njegovim smislom za jednostavnim tumačenjem složenih znanstvenih i stručnih pitanja, a njegov je pristup svakom sugovorniku bio uvijek prožet blagom ironijom i primjerenom dozom humora, što je njegovim odgovorima na brojna pitanja kojima su ga studenti i kolege uvijek zasipali osiguravalo trajnu upečatljivost, a slušateljima ili sugovornicima njegove bi se misli slikovito i trajno usjekle u sjećanje. Zato i sada, kada ga više fizički nema među nama, njegov je duh prisutan i inspirativan, te će tako trajno i ostati.

RIP!

Tatjana Aparac-Jelušić